Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002965

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-07-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: 15 вересня 2025 р. №1593 СТ

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Заверющенко Микола Петрович
2. Mykola Zaveriushchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2364-7299

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія науки та українознавство

Дата захисту: 29-08-2025

Спеціальність за освітою: Філолог. Викладач української мови та літератури

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10236

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03

Тема дисертації:

1. Наукова, педагогічна, організаційна та громадська діяльність професора П. М. Мухачова (1861–1935 рр.)
2. Scientific, pedagogical, organizational and social activities of Professor P. M. Mukhachov (1861–1935)

Реферат/анотація:

1. Заверющенко М. П. Наукова, педагогічна, організаційна та громадська діяльність професора П. М. Мухачова (1861–1935 рр.) – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 032 – Історія та археологія (Галузь знань 03 – Гуманітарні науки) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки України, Харків, 2025. Дисертаційну роботу присвячено дослідженню наукової біографії професора Харківського технологічного інституту (ХТІ) Петра Матвійовича Мухачова та його внеску в становлення та розвиток вітчизняної галузі паровозобудування і спеціальної вищої технічної освіти. Висвітлено діяльність професора на посаді директора ХТІ, його педагогічну, навчально-методичну та громадську діяльність. Метою дисертаційної роботи є комплексний аналіз життя, наукової, педагогічної, організаційної та громадської діяльності професора Петра Мухачова в контексті становлення вищої технічної освіти й

промисловості на теренах України. Задля досягнення поставленої мети в дослідженні визначено конкретні завдання. Об'єкт дослідження – розвиток вищої технічної освіти та машинобудування в умовах соціальних, економічних, політичних трансформацій кінця XIX ст. – першої третини XX ст. Предмет дослідження – наукова, педагогічна, організаційна та громадська діяльності професора Петра Мухачова, його внесок у розвиток вітчизняного паровозобудування та металургії. У вступі обґрунтовано актуальність теми, окреслено об'єкт, предмет, хронологічні й територіальні межі дослідження. Визначено мету наукового дослідження, а також конкретно-проблемні завдання. Охарактеризовано методологічну основу дисертаційної роботи. Представлено наукову новизну та наведено інформацію щодо зв'язку роботи з науковими програмами, планами й темами. Висвітлено практичне значення отриманих результатів, надано інформацію щодо особистого внеску здобувача. Дисертаційна робота складається з трьох розділів. Проведений у першому розділі історіографічний аналіз наукової літератури сформував науково-теоретичний рівень дослідження та дозволив визначити структуру роботи й напрями наукового пошуку. Зокрема, історіографічну базу було розподілено на праці, присвячені діяльності науковця, та роботи, які стосуються як історичних процесів кінця XIX ст. – першої третини XX ст., так і розвитку вищої технічної освіти зазначеного періоду. Вивчення репрезативної джерельної бази, яку зокрема становлять матеріали архівних установ, сприяло висвітленню багатогранної діяльності професора Петра Мухачова. Окрім того, важливу інформацію залучено з довідково-статистичних і періодичних видань. Комплексне використання джерел дозволило розкрити наукову, педагогічну, організаційну та громадську роботу Петра Мухачова наприкінці XIX – в перший третині XX ст. У другому розділі розкрито вплив промислової революції на створення паровозобудівних і металургійних підприємств на теренах України наприкінці XIX ст. – початку XX ст. Висвітлено роль Харківського практичного технологічного інституту (ХПТІ), пізніше ХТІ, як провідного закладу вищої технічної освіти наприкінці XIX ст. з підготовки висококваліфікованих інженерів. Розглянуто життєвий шлях і формування наукового світогляду Петра Мухачова та його діяльність зі створення в ХТІ спеціальності паровозобудування. Уперше комплексно проаналізовано роботу професора Петра Мухачова на посаді директора ХТІ. Окрім того, висвітлено культурно-виховну і доброчинну діяльність науковця. У третьому розділі досліджено розвиток науки й освіти в ХТІ в умовах соціально-політичних трансформацій першої третини XX ст. Доведено, що наслідки Першої світової війни, революційні події на теренах України негативно вплинули на розвиток промисловості та вищої технічно освіти. Окреслено діяльність Петра Мухачова на посаді директора Українського науково-дослідного інституту металів. Уперше досліджено наукову школу професора Петра Мухачова в галузі паровозобудування. Практичне значення отриманих результатів визначається сформульованими в дисертації положеннями та твердженнями про створення комплексного наукового дослідження багатогранної діяльності Петра Мухачова в контексті розвитку вітчизняного машинобудування кінця XIX ст. – першої третини XX ст. Теоретичні положення, узагальнення, матеріали та висновки дисертаційної роботи може бути використано для підготовки узагальнювальних праць з історії вітчизняного машинобудування, біографічних і бібліографічних довідників, історіографічних праць і навчальних посібників, в освітньому процесі. Ключові слова: історія науки і техніки, краєзнавство, Петро Мухачов, історія паровозобудування, біографістика, металургія, ректор, Харківський технологічний інститут, Харків, Інститут металів, залізничний транспорт, джерелознавство, пасажирські перевезення, технічна освіта, історія повсякденності.

2. Zaveriushchenko M. P. Scientific, pedagogical, organizational and social activities of Professor P. M. Mukhachov (1861–1935) – A qualifying scientific work on the rights of a manuscript. The thesis for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in speciality 032 – History and archeology – National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2025. The thesis is devoted to the study of the scientific biography of Professor of the Kharkiv Institute of Technology (KhTI) Petro Mukhachov and his contribution to the formation and development of the domestic industry of steam locomotive building and special higher technical education. The activities of the professor as director of KhTI, his pedagogical, educational, methodological and public activities are highlighted. The objective of the thesis is a comprehensive analysis of the life, scientific, pedagogical, organizational and public activities of Professor Petro Mukhachov in the context of the

formation and development of higher technical education and industry in Ukraine. To achieve the objectives, the following specific tasks were defined in the study. The object matter of the research is the development of higher technical education and mechanical engineering in the conditions of social, economic, and political transformations of the late 19th century – the first third of the 20th century. The subject matter of the research is the scientific, pedagogical, organizational and public activities of Professor Petro Mukhachov, his contribution to the development of domestic locomotive building and metallurgy in the 80s of the 19th century – in the first third of the 20th century. The introduction substantiates the relevance of the topic, outlines the object, subject, chronological and territorial boundaries of the research. The objectives of the scientific research is determined, as well as specific problematic tasks. The methodological basis of the dissertation work is characterized. The scientific novelty is presented and information is provided on the connection of the work with scientific programs, plans and topics. The practical significance of the results obtained is highlighted, information is provided regarding the applicant's personal contribution, and a list of publications on the topic of the dissertation is presented. The thesis consists of three chapters. The historiographical analysis of scientific literature conducted in the first chapter formed the scientific and theoretical level of the study and allowed to determine the structure of the work and the directions of scientific research. It was found that scientific works, especially of the Soviet period, are generalized in nature. Study of the representative source base, which in particular consists of materials from archival institutions contributed to the coverage of the multifaceted activities of Professor Petro Mukhachov. In addition, important information was drawn from reference and statistical and periodical publications. The second chapter reveals the influence of the Industrial Revolution on the creation of steam locomotive and metallurgical enterprises in Ukraine at the end of the 19th century – the beginning of the 20th century. The role of the Kharkiv Practical Technological Institute (KhPTI), later KhTI, as a leading institution of higher technical education at the end of the 19th century in training highly qualified engineers. For the first time, the work of Professor Petro Mukhachov as director of KhTI. In addition, the cultural, educational and charitable activities of the scientist. The third chapter examines the development of science and education at KhTI in the context of socio-political transformations of the first third of the 20th century. It is proven that the consequences of the First World War and revolutionary events in Ukraine negatively affected the development of industry and higher technical education. The activities of Petro Mukhachov as director of the Ukrainian Research Institute of Metals. For the first time, the scientific school of Professor Petro Mukhachov in the field of steam locomotive building was investigated, and his students and followers were identified. The practical significance of the results obtained is determined by the provisions and statements formulated in the dissertation on the creation of a comprehensive scientific study of the multifaceted activities of Petro Mukhachov in the context of the development of domestic mechanical engineering of the late 19th century – the first third of the 20th century. Key words: history of science and technology, local history, Petro Mukhachov, history of steam locomotive building, biography, metallurgy, rector, Kharkiv Technological Institute, Kharkiv, Institute of Metals, railway transport, source studies, passenger transportation, technical education, history of everyday life.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Заверющенко М. П. Професор П. М. Мухачов: до питання визначення науково-технічної школи паровозобудування. Дослідження з історії і філософії науки і техніки. 2023. Т. 32. № 2. С. 67–76.
- 2. Заверющенко М. П. Діяльність Петра Мухачова на посаді директора Харківського технологічного інституту. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. №9 (27). С. 1020–1033.
- 3. Заверющенко М. П. Науково-методична діяльність професора П. М. Мухачова в галузі паровозобудування в 1890–1902 рр. Історія науки і біографістика. 2024. №4. С. 60–91.
- 4. Заверющенко М. П. Паровозобудування України початку ХХ ст. Матеріали XXVII Всеукраїнської наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою «Молодь в історії науки і техніки: консолідація української нації», 22 квітня 2022 р. Київ, 2022. С. 74–75.
- 5. Заверющенко М. П. Становлення галузі паровозобудування в Україні (кінець XIX ст.). Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції студентів і аспірантів, 29 вересня 2022 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. С. 630–632.
- 6. Заверющенко М. П. Внесок професора П. М. Мухачова в розвиток теорії паровозобудування. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXX Міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2022, 19–21 жовтня 2022 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. С. 704.
- 7. Заверющенко М. П. Організаційна діяльність професора П. М. Мухачова (1861–1935 рр.). Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали 4-ї Міжнародної науково-технічної конференції, 1–2 грудня 2022 р. Харків, 2022. С. 184–185.
- 8. Заверющенко М. П. Інженер-конструктор паровозів О. С. Раєвський (1872–1924 рр.). Матеріали XXVIII Всеукраїнської наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою: «Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку», 14 квітня 2023 р. Київ, 2023. С. 125–126.
- 9. Заверющенко М. П. Внесок професора С. М. Куценка в розвиток вітчизняного залізничного транспорту. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXXI Міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2023, 17–20 травня 2023 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2023. С. 905.
- 10. Заверющенко М. П. Науково-педагогічна діяльність професора В. В. Моніча (1874–1929 рр.). Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції студентів і аспірантів, 18–19 квітня 2024 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. С. 471–472.
- 11. Заверющенко М. П. Внесок професора П. М. Мухачова (1861–1935 рр.) у становлення Українського науково-дослідного інституту металів. Матеріали XXIX Всеукраїнської наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою: «Наука для відбудови України», 19 квітня 2024 р. Київ, 2024. С. 99–101.
- 12. Заверющенко М. П. Виховна робота П. М. Мухачова на посаді директора Харківського технологічного інституту. Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали 5-ї Міжнародної науково-технічної конференції, 28–29 листопада 2024 р. Харків, 2024. С. 230–231.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тверитникова Олена Євгенівна

2. Olena Tverytnykova

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6288-7362

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кушлакова Надія Миколаївна

2. Nadiia Kushlakova

Кваліфікація: д. і. н., доц., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8493-1846

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Західнодонбаський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом

Код за ЄДРПОУ: 03458910

Місцезнаходження: , 51400

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стрелко Олег Григорович

2. Oleg G. Strelko

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3173-3373

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний транспортний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070915

Місцезнаходження: вул. М. Омеляновича-Павленка, буд. 1, Київ, 01010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Журило Дмитро Юрійович
2. Dmytro Y. Zhurylo

Кваліфікація: к. т. н., доц., 05.16.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0015-9412

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гутник Марина Валеріївна
2. Maryna V. Gutnyk

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2723-2755

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Робак Ігор Юрійович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Робак Ігор Юрійович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Заверющенко Микола Петрович
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна